

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA” IESE ÎN FIECARE ZI.

Pe un an 12 flor., pe șase luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.
România și străinătate:
Pe un an 40 fr., pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

ANULU XLIX.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicat

Scrisorile nefrancoate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămit.

N°. 234.

Sâmbătă, 18 (30) Octomvre.

1886.

Brașov, 17 Octomvre 1886.

Comitatulul Târnavei mici este sărbătorit adă în Clușiu ca cel mai „patriotic”, dela care își pot lua esemul toate celelalte comitate.

Foile maghiare din Clușiu, ce ne-au sosit adă, se ocupă toate numai de acest comitat. S'au vorbit între ele ca să-l înalțe până'n cer.

Și care credeți că este marele merit al comitatului Târnavei mici?

Este că reprezentanța lui, care de faptu nu represintă decât minoritatea locuitorilor comitatului, a votat 10,000 fl. pentru Kulturegyletul din Ardeal, cari au să se acopere printr'unu adaus de 2% la darea directă în timp de doi ani.

Diarele din Clușiu de astădată nu sărbătorească atât votul reprezentanței comitatense, cât mai mult sancțiunea ce i-a dat ministrul de interne Tisza Kalman.

Ceea ce părea aprăpe cu neputință s'a implinit. Tisza sprijinesce acum pe față uneltirile kulturegyletiste și proclamă monstruosul principiu că, deorece Kulturegyletul nu face deosebire de naționalitate, avându ca țintă maghiarizarea tuturor, nici naționalitățile să nu facă deosebire de nisuințele „culturale”, ci să contribu cu toate la ajungerea țintei Kulturegyletului.

Nu glumim nicidecum, paginile prime ale foilor unguresci ce ne-au sosit adă ne adeveresc, că primul consiliar al tronului a aprobat printr'unu rescript cu data Budapesta 19 Octomvre 1886 cea mai nedreptă, cea mai asupritore, cea mai hidosă, cea mai provocătoare decisiune din câte le-a luat v'odată un comitat, de când există sistema absolutismului constituțional.

D-lu Tisza a respinsu totodată recursul protopopului Iacobu Macaveiu din D. Sân-Mărtin, dăcându că comitatele sunt în dreptu a impune aruncuri de dare pentru scopuri culturale, că comitatul Târnavei mici ar fi procedat în înțelesul legii. Ministrul își întemeiază în fine aprobarea sa prin următorul pasagiu foarte caracteristic:

„Acea reuniune (Kulturegyletul) pentru a căreia ajutorare s'a votat aruncul de 2% la dare, estindându-și și asupra acestui comitat activitatea sa de interesu publicu, care eschide ori-ce pornire dușmană față cu deosebitele naționalități, și care are ca scopu înaintarea culturalei, fiindu astfel sprijinită, nu pôte atrage după sine nici un gravamen din partea locuitorilor comitatului, fiă ei de ori-ce rassă.”

E natural că pressa maghiară șovinistă a trebuit să salute această declarațiune farisească, antiliberală și anticonstituțională a ministrului de interne cu strigări nebune de bucuria.

„Guvernamentalii dela „Magyar Polgar” și „Kolozsvari Közlöny” în unire cu opoșionalii dela „Ellenzék” cântă imnuri de laudă lui Tisza Kalman pentru „marea” faptă săvârșită prin aprobarea hotărârii din vorbă a comitatului Târnavei mici și se dau de a tumba de veselie, că acum s'a spartu ghița și că la rândul lor toate comitatele vor fi invitate a urma „mărețului” esemplu, ce li s'a dat, și a contribui prin aruncuri de dare pentru înaintarea scopului de maghiarizare.

Acum pot fi siguri teroriștii și șoviniștii unguri de prin „varmeghiurile” Ardélului, că, dacă vor stărui pe această cale, aprobarea lui Tisza Kalman le este dinainte asigurată.

Rescriptul lui Tisza a creat un precedent fatal și foarte periculos, aprobându în principiu despoierea sistematică a părții preponderante a locuitorilor Ardealului pentru nise scopuri și tendențe lor cu totul străine.

Ludovicu Mocsary dicea în broșura sa primă,

în care a vorbitu despre kulturegyletură, că purtarea lui Tisza în cestiunea naționalităților este iesuitică. Ce va dice acum după ce va ceti ultimul său rescriptu ministerial în afacerea dărilor pentru kulturegylet?

Astădi nu se mai pôte îndoi nimeni despre aceea, că Tisza apără și sprijinesce pe față uneltirile, „Humbugul”, celor cari sub firma „culturală” vor să terorizeze, să asuprescă și să persecute pe Nemaghiari și mai mult decât o au făcut o până acuma sub firma „idee de stat”. Mocsary își cunoșce omenii, cunoșce și pe Tisza și scie ce-i plătesce pielea.

„Iesuitul” dela cărmă ne spune, că Kulturegyletul n'are intențiuni dușmănoșe față cu Românii și cu Sașii. Se înțelege, că Kulturegyletul tinde a ne maghiarisa cu banii noștri proprii, acesta nu este o faptă dușmănoșă, ci, după crezul lui Tisza și a șoviniștilor din tabăra sa, pôte fi numai spre fericirea noastră.

Bătătoru la ochi este numai, că Tisza se declară pe față în favorea metodei acesteia căzăcesci de a ne ferici pe noi Nemaghiarii tocmai în nise momente atât de serioșe, când încurcăturile din afară reclamă mai mult ca ori și când buna înțelegere între poporele imperiului.

Vorbindu de hotărârea reprezentanței comitatului Târnavei mici, prin care se impune darea pentru Kulturegylet, amu dăsu înainte cu vre-o două săptămâni: „de va aproba d-lu Tisza această hotărâre, atunci dovedit va fi, că el stă în conivență cu aceia, cari vor să învrăjbescă poporele din acest stat.”

„Viitorul va arăta”, — dăse d-lu Mocsary când cu prima ordonanță a d-lui Tisza în afacerea dărilor pentru Kulturegylet — ce bunu serviciu se face prin asemeni procederi cauzei păcii interne și cauzei maghiarismului!

Măcelul dela Dubnița.

Pe timpul alegerilor pentru marea Sobraniă, ni s'a comunicat prin telegramă, că în Dubnița candidații guvernului bulgaru au fost omoriți de partizanii ruși. Abia acum suntem în pozițiune a da amărune despre măcelul ce s'a comis în acel oraș de cătră țeranii bulgari ațitați de agenții ruși. Etă ce cetim în „N. fr. Presse.”

În ziua alegerii, prefectul începă actul alegerii invitându pe cetățeni să constituie biurul. Câțiva alegători strigară: „Nu voim alege! Nu vrem să ofensăm pe Rusia!” Fostul deputat Grecearov se ridică atunci să le esplice alegătorilor, că e vorba numai de constituirea biurului și că ar fi de dorit să alegă astfel de bărbați, cari voesc să voteze pentru acel principe, pe care-l va recomanda Rusia, dăr care va apăra și independența Bulgariei. Țeranii nu se liniștiră ci strigau mereu, că nu voesc alege. Alegătorii orașeni însă numiră biurul și începură ași da biletele de alege. Două ore nu fu turburată alegerea, când deodată apărură v'ro 500 de țeran la locul de alege strigând „Nu vrem alege, nu mai vrem pe acei deputați, cari au purtat răboiu contra Serbiei și s'au învrăjbit cu Rusia; ei sunt de vină că trebuie să plătim dări, căci Rusia n'ar lua dări dela noi!” Grecearov voi din nou să vorbescă, dăr țeranii nu'i dera timp, ci năvăriră la masa comisiunei de alege și o sfărmară Membrii comisiunii eșiră afară pe ferestri. Trei din ei: ex-deputatul Grecearov, Zograv și învățătorul Papukiev, isbutiră să se refugieze într'o casă din apropiere. O cetă de țeran se luară după ei, dăr fură opriți de revolverul lui Papukiev. Ex-deputatul Kozniciky fu urmărit de o altă cetă de țeran până la satul Rosnitz, depărtat două ore de Dubnița, dăr n'a putut fi prins. Autoritatea încercă să restabilească ordinea și trimise opt soldați călări la locul de alege. Țeranii însă îi goniră cu petri.

Încurajăți prin acest succes, țeranii se duseră în casa prefectului Dimitriev, îl tiră afară, îl pisară cu bețe și cu cuțite, luându-i banii și vestimintele. În bătai, loviri și batjocuriri continue îl tiră pe mai multă vreme până la podul de pătră, unde îi aruncară cadavrul, grozav de desfigurat, în apă dela o înălțime de 40 de metri.

Într'aceia o cetă de țeran se duseră la oficiul te-

legraficu. Șeful acestuia Boșniakov rugă pe năvălitori să nu se atingă de hărții și de cassă, deorece depeșile și banii sunt destinați pentru sërmanii soldați, și voștri. Tălharii însă jăfuiră oficiul telegraficu și acum stetău gata să dea foc edificiului, dăr renunțară la acest plan, în urma vaetelor vecinilor că le ardă casele.

Mulțimea cuprinsă de o furie bestială fu dusă de un denunțator înaintea casei, în care se refugiaseră Grecearov, Zograv și Papukiev, și amenințară că dau foc casei, dacă nu li se vor preda refugiații. Nenorocii trebură să li se predea. Celu dinteu eși învățătorul Papukiev. Bietul om, care n'a jucat nici un rol politic, ci rămăsese în acea casă numai ca să apere pe amicul său Grecearov, impușcă cu revolverul în aer și încercă să potolască pe bestiele infuriate. Dăr abia își deschise gura, și țeranii se aruncară asupra lui tăindu-l bucăți în totă puterea cuvântului.

Acum veni rândul lui Zograv. „Ertă-mă, Grecearov”, strigă elu amicului său, „tu ai numai un copil, dăr eu am cinci, sorta mea e mai de plâns!” „Fraților”, continuă întorcându-se spre țeran, „cruțați-mă pentru copii mei!”

Țeranii însă se aruncară asupra lui ca fêrle săbatică, îl trintiră la pământ, îl loviră cu cuțite și cu ciomege, până ce espiră. Câțiva din ei îl ciungăriră în modu ne mai pomenit, îi scoseră ochii și-l tăiară bucăți!

„Priviți”, strigau ei în batjocură, „cum s'a îngrășat din porcii noștri!”

În asemenea mod procedară bestiele și cu Grecearov, și încă totu nuși potoliseră setea de sânge. „Să căutăm și pe Tașkmanov!” (totu unu fostu deputat) strigau unii. Negăsindu-l mulțimea se împrăștiă, după ce omoriseră și jăfuiseră cinci ore.

Grecearov lasă în urmă o veduvă și un copil, Zograv o veduvă și cinci copii, învățătorul Papukiev pe bêtрана sa mamă și pe soră-sa, care frecventază classa a cincea a gimnasiului de fete din Sofia. Cei patru uciși își lasă în urmă-le familiile lor în cea mai mare miseria.

Jertfelor acestei grozave fapte săngerose le consacra cunoscutul patriot și publicist bulgaru Zaharia Stojanov în „Slavianin” din Rusciuc între altele următoarele cuvinte:

A patra oră se n'templă, că trebuie să scriu unu necrologu despre martiri bulgari, jertfe ale rublei rusesce! Fratele ucide pe frate, Bulgarul pe Bulgar! Întemplat-u-să acea v'odată mai nainte în țera noastră? S'au executat v'odată la noi acte atât de bestiale? Amu vădutu revolte săngerose. Dece sate au ars în același timp, femei și copii au fost omoriți, sute de familii au fost isgonite din locurile în care locuiau; dăr nici odată nu s'a întemplat, ca Bulgarul să fi omorit pe Bulgar. Acest obicei barbaru a fost cu totul necunoscut la noi. Cine a pricinuită această schimbare? Cine e vinovat de fapta săngerasă dela Dubnița? Întrebați pe măcelarul Kaulbars, pe Giers și pe acel om satanic, care se numesce Katkov. Acești omeni și rublele lor cele nou de argint — rămănea-le-ar întepene în gât — au pricinuit mărtea acestor martiri. Ce vreți voi dela noi nenorocii bulgari? Asta e ortodoxia voastră, slavismul vostru, iubirea voastră frățescă, creștinismul vostru și protecțiunea voastră? Astea să fiă binefacerile ce le-ați promis Bulgarilor? Cu cuțite și cu ruble vreți să vă câștigați influință, onore și respect? Ce v'a făcut vouă Bulgaria? Dacă sunteți atât de tari, de ce nu trimeteți armata voastră, ca să pună capăt acestui joc crud?... Și diplomația rusă, care înscează aceste fapte monstrușe, scrie încă și note, în care denunță alegerile noastre și susține că ele s'ar fi făcut sub presiunea unui guvern teroristic. Ce infamă! Când se dicea, că unele garnisone bulgare s'ar îndărjitu contra guvernului, atunci pressa rusă plătită era nebună de bucuria. Acești barbari erau încantați de perspectiva, că va isbucni unu săngerosu răboiu civil în Bulgaria. Sunteți Iscarioți curați, sunteți ciuma astrahană pentru patria noastră! Și voi martirilor! Jertfe ale fraților ruși! Doi dintre voi erau cunoscuții mei! De câte ori strigau ei: „Trăiască Țarul rusescu! Protectorul nostru!” Sërmani omeni! Colo susu gășiți pe bêtранul Raicov și pe popa Angel! Spuneți-le: „Și noi suntem jertfele rublei rusesce! Și spuneți-i lui Rakovski, Hagi-Dimitri, Botev, Benkovsky, Levsky, Kupcev, Ljuben, Karavelov, Volov și Stableskov, că Bulgaria trăesce încă și că, în ciuda tuturor forțarilor sclavilor Țarului, se însufleșce numai pentru libertate și independență!”...

Espulsații Oswald, Feil și Vitkovics.

Amu comunicat în zilele trecute scirea, că guvernul român a espulsat pe trei supuși austro-ungari, cari sosiseră pe la Predeal în Brașov. Tocmai atunci

se făcuseră grevele în tipografiile Göbl și Louis, și în fabrica de pielărie Mandrea. Ne-amu exprimată părerea că cei trei espulsați vor fi fostu amestecați în grevă, dér amu datu și informațiunea, care o dau acum și unele țiare din Bucuresci, că pâlărierul Prager din Bucuresci încă ar fi contribuitu la espulsarea celoru trei supuși austro-ungari, cari suntu totu pâlărieri.

N'amu fi mai amintitū nimicu despre aceste espulsări, decât nu s'arū fi găsitū în orașulū nostru „amici d'ai Românilorū“, cari au găsitū cu cale sē numescă „barbaria“ espulsarea celoru trei indiviți, pe când în același timpū 28 de studentū austro-ungari fuseseră espulsați din Germania, fiindcă totu ei au fostu batjocuriți și bătuti de studentū prusiani din Breslau, și cu tôte astea acestū faptū n'a fostu „barbaria“.

Sē lăsămū acum sē ne spună unū corospondentū alū lui „Pester Lloyd“ — căruia nu i se pôte imputa dragoste pentru Români — pentru ce au fostu espulsați cei trei pâlărieri:

„Pâlărierii Oswald, Feil și Vitkovics, cari nu de multū întemeiaseră în Bucuresci o fabrică de pâlării, fuseseră încă în prinăveră denunțați ca socialisti secreți, cari stândū în strinsă legătură cu agitațiunea socială-democratică din străinătate, profitară de legăturile lorū cu lucrătorii de aci, ca sē păgubescă pe concurenții lorū industriali. În urma cercetărilor făcute pe temeiulū acestei denunțări, se adeveriră acuzările ridicate contra lui Feil, Oswald și Vitkovics, și așa se deteră în contra lorū ordine de espulsare, care însă nu s'au executatū imediatū, luându-li-se în considerare pozițiunea lorū de sine stătătoare industrială. Prefectura poliției s'a mulțumitū a'i chema la ea, a le face cunoscutū textulū ordinelorū de espulsare și a'i însciință, că orice recădere în agitațiunea socială-democratică ar atrage după sine imediata executare a decretelorū de espulsare date contra lorū. Oswald, Feil și Vitkovics subscriseră apoi decretule, promițendū totodată, că se vorū abținea dela orice agitațiune a lucrătorilorū. Acesta s'a întâmplatū în Maiu. Cu tôte astea se pare că numiții pâlărieri n'au luatū în seriosū promisiunea lorū. Celū puținū, poliția a fostu încunosciințată, că proprietarii firmei Oswald, Feil și Comp. arū fi avutū mâna în jocū în grevele din țilele trecute, pe când nouele cercetări polițienesci făcute constatară ne indoiosū, că aceia continuă a sta în legătură cu partida socialistă, respective anarhistă din străinătate, așa că poliția trebuī sē execute la 14 Octomvre n. decretule de espulsare date deja cu cincī lunī înainte. Despre o severitate polițienescă esageraāt n'c' vorbă nu pôte fi, totū așa de puținū despre o intervențiune a ambasadei austro-ungare de aci în favoarea persōnelorū, cari atât de nedemne s'au arătatū de considerațiunea cu care au fostu tractați, precum s'a doveditū în casulū de față.“

SCIRILE ȚILEI.

Pentru ca sē se'ncheie mai iute pactulū austro-ungarū, guvernulū unguurescū s'ar fi hotărītū sē intervenă în cestiunea vămii pe petroleu cu o propunere mijlocitoare.

—x—

În Seghedinū s'a ținutū o conferință sub președința primaralū în afacerea înființării unei academii de dreptū în Seghedinū.

—x—

Universitatea săsescă a votatū pentru gimnasiulū re-

formatū din Orăștiă, afară de dotațiunea anuală de până acum în sumă de 3000 fl., încă 1000 fl. pentru anulū viitorū. Președintele, fișpanulū conte Andreiu Bethlen, își exprimă bucuria pentru acesta.

—x—

Se susține, că delegațiunile se vorū intruni la 4 Noemvre în Pesta.

—x—

„Pester Lloyd“ reproduce statistica fōiei „Magdeburg-Ztg.“, ce amu publicatō și noi în numărulū de alaltăeri despre Germaniū din Ungaria, și observă fōia unguurescă, că acesta e o „dovadă“ că Germaniū nu suntū persecutați. Fōia unguurescă, care apare într'una din limbile persecutate, mai bine tăcea, cu vorbe pe hârțiā nu se mai amăgesce lumea. Acea statistică e o dovadă, că Unguriū suntū slăbiți totalū în urma forțărilor de maghiarizare și că nu se mai alegū cu altū ceva decât cu fiascuri

—x—

După actele magistratului vienezū, numără Viena, fără localitățile dimprejurū, 78,000 glotași. Magistratulū a cerutū unū creditū de 5000 fl. ca sē aibă gata insemnele glotașilorū până la terminulū fixatū de guvernū (Februarie 1887).

—x—

Diracțiunea poliției din Viena a fostu încunosciințată telegraficū, că înainte cu câteva țile s'au furatū de pe o corabiă, ce mergea dela Calais la Dover, două lădițe, în cari se aflau 78 diamante în valōre de 50,000 franci și unū numărū de losuri.

—x—

Unū numărū mare de Bulgari s'a adăpostitū în Bucuresci, alegendū-și domiciliu la hotelulū „Dacia“, serie „Telegrafulū“. Unulū din acești indiviți, anume Popoff, se pvesentă la agenția diplomatică bulgară amenințandū cu revolverulū pe secretarulū agenției.

—x—

Același țiarū scrie, că sēptēmāna acesta se așteptă din usinele germane unsprē-dece tunuri Krupp, mare calibru, comandate pentru înarmarea fortificațiunilorū Bucurescilorū.

—x—

Unū nou transportū de tunuri, în numărū de vr'ō 50, s'astēptă sē vie în Bucuresci dela fabrica Krupp, serie „Rēsboiulū“. Se țice că guvernulū românū vrē sē înființeze încă optū baterii de artilerie.

—x—

„Pol. Korr.“ află din Bucuresci, că generalulū Barozzi și colonelulū Băicoianu, delegații români din comisiunea mixtă pentru stabilirea definitivă a punctelorū de graniță în litigiū între Ardealū și Româniā, au plecatū la Viena, după ce ministru-președinte Brătianu le-a examinatū instrucțiunile. Intrunirea comisiunei mixte se va stabili prin înțelegerea verbală a delegațiilor ambelorū părți.

—x—

„Epoca“ află, că prințulū moștenitorū alū României, Carol de Hohenzollern, va sosi în curēnd la Bucuresci, spre a'și face voluntariatulū. Cestiunea succesiunei a fostu rezolvată în familia sa.

—x—

Liedertafel. Sâmbată în 30 Octomvre st. n. 1886 reuniunea de cântări bărbătescă a Sașilorū din Brașovū (Männer-Gezangverein) va arangia în sala hotelului Nr. I unū „Liedertafel“ sub conducerea domnilorū Anton

Brandner, primulū dirigentū, și a d-lui Leopold Frank, alū doilea dirigentū alū corului. Inceputulū la 8 ore sēra.

Turda, 24 Octomvre n. 1886.

Unū privilegiu modernū!

În 18 Octomvre n. s'a ținutū în Turda o congregațiune estraordinară a municipiului Turda-Arieșu, ale cărei obiecte speciale și mai momentōse au fostu următoarele: a) stabilirea listei membrilorū viriliși ai congregațiunei pre anulū următorū 1887; b) dispozițiunea de a se alege alți membri pentru congregațiune, în loculū acelora, cari cu finea anulū curentū rēmānū afară prin sortire; c) raportulū despre bugeturile și rațiociniile comunelorū; d) stabilirea statutelorū municipale cu privire la facerea drumurilor, respective prestarea lucrărilor publice.

Acestea tôte au fostu astfel de obiecte, cari între tôte înprejurările — arū merita și merită o atențiune și interesare cu multū mai mare de cum s'a observatū și se observă din partea celorū competenți ai nostri. Urmarea firēscă a neinteresării apoi este, că întru tôte devenimū priorisați, ba chiarū și desconsiderați, precum vomū putea vedea și din celea ce s'au petrecutū în congregațiunea menționată.

Din noua listă a virilișilorū au rēmāsu afară mai mulți dintre ai noștri, singurū numai de aceea, că la timpulū sēu orī nu s'au însinuatū și n'au cerutū sē li se socotēscă contribuțiunea în duplu, orī nu și-au arătatū tōtă contribuțiunea, fiindū contribuabili în mai multe comune.

La stabilirea statutelorū despre facerea drumurilor municipale, domniū marī proprietariū au esoperatū aceea ca ș. acela, carele — conformū legii și dreptății — obligă pe fiă-carele a face după fiă-care vită de jugū câtă 2 țile la drumū, sē se modifice într'acolo, încatū nu mai după 12 vite de jugū sē facă drumū, țăra cele dela 12 în susū sē le rēmānē scutite.

Ecă unū privilegiu, carele decât va fi acceptatū și întăritū și din partea ministerului, va deveni unicū în felulū sēu, și carele în tôte țerile Ungariei nu va avea părechia, pentru că am vēdūtū și cetitū statute de felulū acesta ale mai multorū municipie din tôte părțile Ungariei și în specie pe cele ale municipiilorū învecinate cu alū nostru și nicăieri nu i-am aflatū părechia.

Cum și pote fi aceea, ca celū ce are vite mai multe folosește drumurile mai multū, ba le și ruinează cu poverile cele marī și multe cu multū mai tare, decât bietulū țeranū, care are numai unū căruceanū slabū și vite debile de putere; țicū cum se pôte aceea, că marele proprietarū ce are mai multū de 12 vite de jugū sē aibă privilegiu după o parte din vitele sale, țăra bietulū țeranū, care abia își pôte câștiga pânea de tôte țilele cu 2 vacuțe orī chiar și numai cu 1 calū, sē prezente lucrările publice după tôte vitele sale?? Ca și când numai marilorū proprietariū le arū fi prea grea și prea multă prestarea lucrărilorū publice după tôte vitele lor, țăra poporului nu!!!... Asta-i dreptate patriotică!!!

Acestea suntū esemple eclatante despre neatențiune și neinteresare de o parte, și despre marea interesare de altă parte.

Sē luāmū esemplu dela marii proprietariū, nu însă ca sē nisuiām, chiar și astăzi cătră finele seculului alū 19-lea, a ne câștiga privilegiu, — ci sē ne interesām de afacerile și cauzele nōstre de acasă, decât nu voimū sē ajungemū din nou iobagi.

Pe 8 Noemvre st. n. este ficsatū terminulū pentru alegerea altorū membri de congregațiune în loculū celorū sortiți, deci sē fimū cu atențiune sē ne interesām de cauză și mai presusū de tôte sē nu ne lăsămū a fi seduși din partea celorū dela putere. C.

Roșia montană, Octomvre 1886.

Între înprejurările timpului de astăzi, când din cauza abuzurilorū comise din partea celorū dela putere nu poți auți decât vaete din tôte părțile țerei locuite de Români, cu durere mă vēdū silitū a arēta lumea pro-

FOILETONU.

Achizițiuni coloniale ale puterilor europene.

(Studiu geograficū-politicū)

de

W. Hausmann.

(Urmare.)

Urezulū și bumbaculū arū putē odinioră, afară de lemnele de colorī, deveni articuli de întrepositū; dēră până ce nu se vorū fi stabilitū relațiuni pacnice și amicale cu țerile vecine, nu se pôte spera multū dela comerțū și dela întemeierea de factorării (colonii, depozite comerciale, Factorieien) mai marī. Susținerea unei puteri militare și a unei flote în apele Asiei orientale va apăsa totdeuna ca unū demonū greu pe coloniā, și nu o va lăsa sē se avānte într'unū modū îmbucurătorū la o stare de înflorire.

Francia, pentru ca sē-și asigure influința asupra țeranilorū din Africa orientală, a voitū sē ia în posesiune insula cea mare Madagascarū. Dēră aci n'au primitū popōrele indigene de felū amicabilū pe năvălitorii francesi. Abia amenințarea seriōsă de a bombardă capitala Tananariva a înduplecatū pe guvernulū țerei (insulei) sē între în negociațiuni seriōse cu Francesii. Deocamdată se vorū mulțami aceștia cu unū protectoratū, care le asigură tôte avantajele comerciale posibile, căci ar fi greu de înțelesū, ca ei sē voiescā sē ocupe, sē ia în posesiune o insulă cu unū arealū de 11.009 de mi-

luri pătrate, peste care se întinde dealungulū unū șirū de munți de o înălțime de 10.000 de urme. În partea vestică a Africei încă voesce Francia sē-și întindă puterea sa mai multū. Cu deosebire pare a fi deșteptatū gelosia Franceiū întemeierea de curēndū a statului Congo, la care a luatū parte, după cum se șie, și Germania.

Cu colonizarea pacnică a avutū Francia puținū norocū; îi lipsesce tenacitatea de ferū a popōrelorū germane și răbdarea nesfērșită în învingerea greutățilorū celorū marī. Se sperāmū, că nu se va ivi o complicațiune rēsboinică, care ar putē nimici tôte speranțele, ce s'au pusū în prosperarea ținerului statū africanū Congo.

Olanda, care în privința teritorială este atât de mică, totuși nu ocupă loculū celū din urmă ca putere colonială, deoarece în archipelagulū Asiei meridionale mai alesū se întinde totū mai tare, și deja acuma are în posesiune teritorii de totū considerabile.

Fiindū mai fericitā decâtū Francia, n'a trebuitū sē pōrte rēsboie sângerōse, deși luptele cu popōrele sēlbătice adeseori au fostu neîncungiurabile.

De sine se înțelege, că prețulū este vrednicū de luptă, căci bogăția și frumșeța, ce natură o pôte produce ca prin farmecū, acestea s'au vērsatū peste acestă lume insulară în cea mai mare mēsură.

Dēră nu tocmai frumșețile naturei suntū aceea, ce lēgă pe flegmaticulū Olandesū de aceste țeri. Pentru elū sē tractēză peste totū, ca și pentru guvernulū țerii sale, de folosulū pozițiivū, de folosulū practicū. Și

de acesta sē și bucură acestū strădălnicū poporū în mare mēsură.

Nu este încă de multū, de când Olanda mai că a monopolisatū aprōpe totū comerțulū cu dresuri (drogheria, Gewürzhandel) și cu medicene. Piperulū, fără de care nu putemū fi, se procura mai nainte mai numai prin comercianți olandesi. Totū asemenea și miroșitōrea nucșoră și flōrea de nucșoră. Prețioasa scortșoră și camforulū se căpētau numai dela dēnșii. Unū articulū principalū de esportū însă este minunata cafea cu bobite galbene deschise, care se impōrtă în Europa în cantități totū mai marī și se vinde sub numirea de menadū de aurū (Goldmenado). Unū articulū de esportū din cele mai ciudate suntū cuiburile de pasēri, cari (cuiburi) se potū mânca, ale Salanganei, unū felū de rindunele, cari își facū cuiburile pe stāncile cele prāpăstiose de cari se isbescū furiōsele valuri ale mării și stropescū până tare susū. Numitele rēndunele formēză din scuipatulū lorū încetū, încetū unū cuibulețū de totū subțire, ce-lū lipsescū strānsū de pāretele stāncei. Malașii cei aprōpe de totū goi de colōre brură se slobodū pe stāncă în josū legați cu funii și adunā cuiburile în unū sēculețū deslipindu-le cu unū cuțitū de pe stāncă. Guvernulū olandesū privesce acestă strāngere ca monopolū și ia o dare de 600,000 de florini olandesi. Cuiburile le cumpără Chinesii cei avuți și le mănāncă bucurosū ferte în supă. În Europa se mănāncă fōrte rarū, de bună sēmă din cauza prețuluiū celui mare.

cederea nedreptă și abuzul de oficiu, comis chiar din partea unor omeni de ai noștri.

E vorba de veterinarul și nou alesul curatore primar al comunei noastre bisericesci gr. cat. Roșia montană, adică d. Simeon Káján, care chiar și numele ală de bine a și-lu scrie unguresce, precum și de nou venitul parochi, d. Ioan Maior, carl în loc de a mângăia și pune în ordine cele ce au fost în disordine dela depărtarea din mijlocul nostru a fostului d. preot Ioan Păcurariu, stau cu mâinile în sinu privind cum pe di ce merge scôla noastră totu mai tare e amenințată, fără a se aduce această tristă împrejurare pe tapetu în ședințele comitetului bisericescu nici baremi prin o vorbă, ba în ședința ultimă nici nu s'a pertractat ceea ce a fost publicat în hârtia de convocare.

Au trecut doi ani de când Escelența Sa presânțitul nostru Metropolitu dela Blașiu împreună cu pre ven. Consistoriu metropolitanu au binevoit a întări alegerea de cantor și învățatoru pentru comuna noastră în persôna d-lui Eugeniu Hocmanu, care de atunci și până în ziua de astăzi ni-a dovedit o sirguintă și purtare morală esemplară, făcându unu progresu frumosu cu pruncii de sub conducerea sa. Mare ne este însă mirarea acum, după doi ani de zile, când d. învățatoru ni-a arătat destul de evidentu sporulu și buna sa purtare, fiindu chiar în publicu laudat la esamenulu de veră de către d. Adalbertu Balintu, care pe atunci era curatoru primaru al bisericeii noastre, dicu, mare ni-a fostu mirarea, când aușirăm că d. curatoru primaru actualu împreună cu d. preotul au destituit pe d. Hocmanu din oficiulu de cantor, ba încă pe basa unei acuzări nemotivate și plină de scornitură, pe care au așternut-o prea ven. Consistoru, voescu alu destitui și din oficiulu de învățator fără nici o causă și înțelegere premergătoare cu întregu comitetulu.

Sunt însă pe deplin convinsu, că prea ven. Consistoriu nu va lua multu în seamă întregu cuprinsulu acuzățiunei. vâdându-se dintr'insulu chiar și limpede, că această o facu numai din acelu motivu, că d. Hocmanu nu vrea și nici nu are pentru ce să se facă instrumentu orbu respectivilor domni, carl tocmai din această causă se nisuesc pe tôte terenele a-lu reținé dela ori-ce avantaju. Ba ce e mai multu, d. preotul și curatoru primaru nici n'au așteptat rezoluția dela Blașiu și au și substituit de cantor pe unu Petru Socaciu, care pentru purtarea-i imorală fusese delăturatulu din acelu oficiu, ba și arestatu și purtat cu gendarmii pe ulițe, ceea ce se pôte documenta cu tôte Roșia. Intrebă pe d. Káján și pe d. preotul Maior, că ore mai pôte ocupa unu omu că acesta oficiu de cantor?

Să fiă așa de bunu d. primu-curatoru și să se lase de procederea sa de până acum față cu comitetulu nostru bisericescu. Lucruri de acestea pe timpul când era la noi preotul d. Ioan Păcuraru nu s'au întemplat, nici cu ocaziunea ședințelor și nici în alte afaceri, ci în iubire și unire lucrăm cu toții pentru binele și înflorirea bisericeii, a scôlei și a poporului, și nu s'au întemplat neplăceri, desbinări, ne înțelegeri și pismuiri în comitetulu bisericescu, cum se întemplă acum.

Unu poporeanu.

Ultime sciri.

Londra, 27 Octomvre. Se comunică din Berlinu țiarului „Standard“ că prințulu de Bismark a declarat, că decă Rusia ar refusa de a

propune unu candidat pentru tronulu Bulgariei a căru vacanță nu pôte rămâne nedefinită, opunerea se la întorcerea prințulu de Battenberg n'ar mai fi justificată, și că ea ar fi cu atât mai puțin justificată, cu câtu astăzi e într'unu modu lămurit demonstrat, că restaurarea prințulu de Battenberg, nu constituie unu obstacol realu pentru înțelegerea celor două țeri.

Constantinopolu, 27 Octomvre. Cale indirectă. D. Grechov, noulu agentu alu Bulgariei, n'are o misiune bine determinată. Elu e însărcinat să asigure Pôrta asupra situațiunei Bulgariei care e turburată numai de purtarea dictatorială și provocătoare a generalulu Kaulbars. Mai e însărcinat să asigure Pôrta, că cu tôte intrigile generalulu Kaulbars guvernulu bulgaru e animat de intențiuni pacifice față cu Rusia, că se va supune hotărârilor puterilor și că în fine adunarea nu va realege pe prințulu de Battenberg. Se crede printre cercurile diplomatice că adunarea va alege pe prințulu Waldemar de Danemarca, care va fi agreatu atât de Rusia cât și de Anglia. — Pôrta a fostu mișcată de știrea ce anunța trimiterea a 2 bastimente rusești la Varna. Ea a lucratu la St. Petersburg pentru a face să se retragă acestu ordinu. Rusia ar fi răspunsu că aceste bastimente se duc la Varna numai pentru protecțiunea eventuală a consululu și a supușilor ruși, cu tôte acestea d. de Nelidov desminte până erl chiar scirea despre trimiterea de bastimente în fața Varnei.

Odesa, 27 Octomvre. Doi încrucișători au plecatu ieri la Sevastopolu pentru o destinațiune necunoscută. Alte bastimente se înarmăză la Nicolaeff. Alu 7-lea corp de armată e gata de plecare la primulă semnală. Se crede în general că Rusia pregătește o demonstrațiune la Varna contra regenței și a adunării din Tîrnova.

Tîrnova, 28 Octomvre. Ieri s'era într'o întrunire preliminară ținută de deputați, d. Stambuloff a făcutu expunerea situațiunei și a conchis că alegerea prințulu Alexandru e cu neputință și că adunarea trebuie să alégă unu candidat alu căru nume să fiă agreatu de Rusia. — Starea de asediu a fostu proclamată la Sofia.

Londra, 27 Octomvre. Lordulu Salisbury va pronunța la 9 Noemvre într'unu banchetu datu de lordulu primaru, unu mare discursu asupra politiceii străine.

Viena, 27 Octomvre. Camera deputaților discutându articolele convențiunei vamale comerciale între Austria și Ungaria a adoptat unu articolu, ce suprimă porturile libere dela Triest și Fiume. O rezoluțiune presintată de d. Stingl (clubulu germanu), ce învită pe guvernul a încheia o unire vamală cu Germania, a fostu respinsă.

St.-Petersburgu, 27 Octomvre. „Jurnal Oficial“, anunțându trimiterea a două bastimente în fața Varnei, dicu că această măsură e motivată de anarchia bulgară și de arestările supușilor ruși după sosirea generalulu Kaulbars.

DIVERSE.

Cununiă. — D-lu Simeon T. Ianculescu, notaru comunalu în Țințari, și-a serbatu în 12 Octomvre v.

cununia sa cu d-șora Maria Fevronia Tomușiu, fiica proprietarulu de mine d. Teodoru Tomușiu, în biserica gr. or. din B. Cerbu. — Le urăm viêtă îndelungată!

**

Filologiă. — În Germania a începutu o reacțiune contra vorbelor franceze din limba germană. Unu profesor propune ca, în locu de „Damen-Coupé“ (Cupeu de dômne) să se dică „Dameneisenbahnwagenabtheilung“. Altu învățat susține că mai bine s'ar dică „Eisenbahnwagenabtheilung“. Cum vedeți, amândou cuvintele sunt scurtisore.

**

Fumători, băgați de seamă! — Săptămâna trecută a murit în spitalulu centralu din Viena d. Felix Hausner, unu învățatoru particularu în vîrstă de 23 ani, de otrăvirea sângelui. Sunt aproape două săptămâni de când d. Hausner juca într'o cafenea din suburbia Leopoldstadt, c'unu amic alu său, o partidă de șahu. Ambii jucători erau absorbiți în combinațiunile lor și cu privirile ținute la figurile eșhierului, când d'o dată d. Hausner, sărindu repede de pe scaun, alergă prin sală vâetându-se și cu fisionomia contorsionată de mari dureri; elu reluase țigara sa depusă pe masă și o băgase cu vîrfulu aprinsu în gură, ardendu-și buzele și vîrfulu limbei. Durerea era forțe viuă, dér mai grele erau urmările nebăgării sale de seamă. Deși vulnerarea era în sine de puțină însemnătate, după trecere de două zile însă limba și buzele se înflaseră într'unu modu îngrozitoru și atât de multu, încâtu era nevoit a consulta pe unu medicu, care constată simptomele unui începutu de otrăvire a sângelui și îi recomandă a se duce îndată la clinica spitalulu, unde va găsi o căutare mai bună de câtu acasă. Dér tôte medicamentele și cea mai bună îngrijire nu fură în stare a proprii progresele morbului teribil și după opt zile de mari suferințe, nenorocitul își dete ultima resuflare. Se întemplă adesea fumătorilor să bage vîrfulu aprinsu alu țigării său alu țigaretelui lor în gură, mai totdeuna fără a se vătama, fiindcă limba și buzele sunt umede, dér există și destule exemple, că din o asemenea nebăgare de seamă s'a pricinuit unu canceru alu limbei său o otrăvire a sângelui, morburu nevindecabile. Ferescă-se dér de distracțiuni pré mari.

Cursulu pieței Brașovu

din 27 Octomvre st. n. 1886.

Bancnote românesce	Cump.	8.43	Vînd.	8.46
Argint românesc		8.40		8.45
Napoleon-d'ori		9.86		9.88
Lire turcesce		11.23		11.26
Imperial		10.23		10.26
Galbeni		5.89		5.91
Scrisurile fonc. „Albina“ . . .		100.50		118.50
Ruble Rusesce		117.—		118.—
Discontulu		7—10%		pe anu.

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ a 5 cr. se potu cumpăra în totungeria lui I. GROSS, și în librăria d-lui Nicolae I. Ciurcu.

Editoru: Iacobu Mureșianu.

Redactoru responsabilu Dr. Aurel Mureșianu

în Sumatra au ocupat Olandezii teritorii mari, de bună seamă numai pentru saguții (Sagopalme) cei mulți, carl se află în această insulă. Insula Celebesu se află mai tôte în nedisputabila posesiune a Olandezilor. Decă ei voru intemeia și în insula Borneo factorării (deposite, colonii comerciale), de bună seamă voru avé să întempline resistință din partea indigenilor, numiți Daiaci (Daiaks), carl sunt unu popor forte răsboinicu și au de totu puțină aplicare către Europei.

La multu disputata Noua-Guineă voiescu și Olandezii a lua o bună parte.

Spania și Portugalia, odiniură cele mai însemnate puteri coloniale, au perdut totu mai multu din posesiunile lor coloniale prin maxime neprudente și striciciose ale guvernelor lor. Odiniură se ține tôte America meridională de corôna Spaniei; și astăzi ea este alungată mai de totu de pe teritoriulu americanu și tôte coloniile sale de odiniură s'au constituit, după ruperea lor dela țera-mamă, în staturile de sine stătătoare. În timpul de față mai posedă Spania numai Cuba—mărgăritarulu Antilelor — și și pe această aru aneasa-o pré bucosu Americani septentrionali.

În orientulu depărtat mai posedă încă Spania insule mari — grupa de insule numite Filipine, carl ca și Cuba produc tutunulu celu mai escelent, care aduce guvernulu o contribuțiune enormă.

De o însemnătate nu mai puțin mare este și așa numita cânepă-mănită, o materie pregătită dintr'unu felu de palmă mensatensis, care materie se importă în mari cantități în Europa.

Mai nainte cu câteva luni de zile, când se lăți vestea, că Germania a luat în posesiune mai multe insule din archipelagulu Carolinelor, tôte Spania s'a iritat cumplit și părea aplicată a începe chiar unu răsboiu cu marele imperiu germanu, deși aceste număröse insule mic, risipite în nemăsuratul oceanu, abia aru fi fostu de o luptă, fiindcă numai puține din ele au porturi bune și numai de (locuri de) stațiuni pentru corăbii sunt potrivite.

Prin mijlocirea papii, carea a fostu primită de Germania și de Spania, s'a împăcatu cërta, care ar fi putut deveni fatală mai alesu pentru Spania. Acesta nu intenționează achizițiuni nou teritoriale. Brasilia, colonia de odiniură portugeză, este de multu unu imperiu de sine stătătoru, și astfel Portugesilor le-au mai rămasu Azorele, Madeira, Angola și miculu Maseco în China.

Puternica Rusiă pare a nu avé poftă să întemeieze colonii pe insule depărtate; dér pentru acesta totu mai tare înaintă pe continentulu asiaticu, așa încâtu s'a băgat în conflicte cu statele învecinate. Anume privesce Anglia cu ochi invidios înaintarea necontentită a Rusiei spre Afganistanu, fiindcă se teme mereu pentru posesiunile sale din India. Fiecare complicațiune mai seriôsă în Europa împedecă pe Rusia în înaintarea ei în Asia, și unu conflictu de felulu acesta i-ar pute prinde de totu bine Angliei.

Germania, cea mai tînără putere, care năsucesce după posesiuni coloniale, are să ajungă însă în curêndu la o însemnătate totu mai mare, deorece și flota ei se

desvoltă totu mai tare și populațiunea ei cea pré mare aduce cu sine, ca să se facă unu scădământu folositoru în prisosulu populațiunii. Achizițiunile teritoriale de până acuma ale Germaniei sunt firesce puținu său nu sunt de locu potrivite, capabile pentru agricultură, pentru colonii agricole. Relațiunile comerciale voru rămâne pentru multu timp polulu, în giurul căruia se voru învîrți noule achizițiuni teritoriale.

În valea giganticalu riu Congo este situat noulu stat Congo, asupra căruia se îndreptăză atăția ochi și a căru cercetare a atrasu atăția neguțatoru. Acestu teritoriu a înghițit deja o mulțime de cele mai nobile vieți omenesce, căci frigurile cele rele subminează în timpu scurtu chiar și cele mai puternice naturi. Noi amintim numai de amiculu și tovarășulu lui Stanley, căpitanulu Hannsen, care a murit după o scurtă petrecere în Valea-Congului de relele friguri ale acestui riu. Mórtea renumitulu scrutatoru și călătoru Dr. Nachtigall este încă în viuă aducere aminte.

Însă pe lângă tôte nenorocirile acestea se lucrăză cu zel neobosit mai departe la descoperirea nemărginitulu teritoriu. Chiaru regele Belgiei a primitu în urma rapórtelor lui Stanley protectoratul asupra noulu stat, și a dăruit chiaru din cassa sa privată sume însemnate pentru întreprinderea scrutărilor în țisulu teritoriu. Totu lui este a se mulțami peste totu înființarea așa numitei „Societate des études du haut Congo“ (Societate pentru studiarea Congului de sus). (Va urma.)

Cursul la bursa de Viena
din 28 Octomvre st. n. 1886.

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like Rentă de aur, Rentă de hârtie, Imprumutul căilor ferate, etc.

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like Bonuri croato-slavone, Despăgubire p. dijma, etc.

Bursa de București.

Cota oficială dela 14 Octomvre st. v. 1886.

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like Renta română (5%), Renta rom. amort. (5%), etc.

4-20

Pischinger-Torte,

o tortă, care a câștigat înalta recunoștință a Majestății sale Reginei și care, nefiind în trecut în calitatea ei escelentă, a ajuns a fi vestită pretutindeni, se găsește în fie-care și prispă la Emil Porr, băcănia la stéua roșă. Depositul principal: Oskar Pischinger, Viena, Brigittenau.

Școlă comercială privată.

La 1-a Novembre an. c. s. n. deschid cursul orelor de instrucțiune în contabilitatea simplă și dublă cu exerciții în corespondință și matematică. Durata cursului cu câte 3 ore pe săptămână (dela 8—9 ore séra) este preliminară pe 6 luni. Onorariul mensual 5 fl. v. a. Doritorii de a participa la acest curs sunt poștiți a se presenta în domiciliul subscrisului: tîrgul flosului Nr. 19 parterre între orele 1—3 post meridiane, unde vor afla informațiunile necesare.

Iosif Ratiu, contabil.

2-3

Nr. 525.
1886.

Escriere de concurs.

Se escrie concurs pentru ocuparea de posturi învățătoresci la școlile gr. cat. românesci din jos însemnatele comune:

1. Borgo-Tiha, postul de întieul învățător cu un salariu anual de 240 fl. v. a. cuartir liber cu o grădină de un juger și 6 orgie de lemne de foc.

2. Bichigiu, cu un salariu anual de 200 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa vre-unul din posturile sus amintite au așina înainta cererile lor instruite cu documentele despre calificațiune, purtarea morală, eventualul serviciu de până acuma, precum și despre calificațiunea în limba maghiară până la 20 Novembre 1886 la subscrisul inspectoratului școl. gr. cat

Inspectoratul școl. gr. cat. al Năsăudului. Năsăud, la 25 Octomvre 1886.

Gregoriu Moisilă, vicar foraneu.

2-3

Publicațiune.

Impărțindu-se în fiă-care an de parte din venitul fundațiunei princiare „Schwarzenberg-Grüner“ persónelor autorisate militare, se provocă acele persóne militare cu serviciul împlinit din vechiul district al Brașovului dela gradul de sergent major în jos, -- cari se cred în drept a fi împărțiti din această fundațiune -- a-și așterne petițiunile lor de ajutorare negreșit până la 10 Noemvre a. c. subscrisului oficiu, de ore-ce petițiunile întrate mai târziu se vor refusa.

Brașov, în 14 Octomvre 1886. Căpitanatul orașenesu.

Avis d-lor abonați!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe cuponul mandatului postal și numerii de pe fișia sub care au primit diarul nostru până acuma.

Domnii ce se abonează din nou să binevoiască a scrie adresa la murit și să arate și posta ultimă. ADMINISTR. „GAZ. TRANS“

Mersul trenurilor

Valabil dela 1 Octomvre st. n. 1886.

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a calei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with 4 main columns: Predeal-Budapesta, Budapesta-Predeal, Teiuș-Arad-Budapesta, and Budapesta-Arad-Teiuș. Each column contains train schedules with times and station names.

Nota: Orelle de nopte sunt cele dintre liniile gróse.